

حضرت زهرا(س): انسان کامل مکمل و تجلی حقیقت محمدیه(ص)

به گفته عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، حضرت زهرا(س) الگوی تمام‌عیار عرفان ناب محمدی(ص) و در واقع تجلی و ظهور حقیقت محمدیه(ص) هستند؛ حقیقت محمدیه‌ای که مغز و روح عرفان اسلامی است.

به گفته عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، حضرت زهرا(س) الگوی تمام‌عیار عرفان ناب محمدی(ص) و در واقع تجلی و ظهور حقیقت محمدیه(ص) هستند؛ حقیقت محمدیه‌ای که مغز و روح عرفان اسلامی است.

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدجواد رودگر، عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و نویسنده کتاب «زهرة آسمان» در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) اظهار کرد: یکی از منابع غنی و قوی می‌که درباره عرفان شیعی، چه در حوزه نظری و علمی و چه در حوزه عرفان عملی و سلوکی - تربیتی وجود دارد، مجموعه آموزه‌هایی است که از حضرت صدیقه کبری، فاطمه زهرا(س) بر جای مانده است.

وی افزود: چه احادیث و روایاتی که از حضرت زهرا(س) نقل شده و چه حتی برخی از مواضع و فرازهایی که در برخی از خطبه‌های آن حضرت وجود دارد که واقعاً ما نباید به‌خصوص از وجهه عرفانی بخش‌های مختلف خطبه‌های ایشان غفلت کنیم. به‌ویژه نیایش‌های آن حضرت(س) که فراوان هم به دست ما رسیده است، شامل مطالب و مضامین بلند عرفان شیعی است که لازم است تا آنها را دسته‌بندی کرده و بر روی آنها کار کنیم.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه دین‌پژوهی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی میراث علمی - معرفتی بازمانده از حضرت زهرا(س) را از منابع زلال و سرشار آموزه‌ها و گزاره‌های عرفانی، چه در حوزه جهان‌بینی عرفانی و چه در حوزه ایدئولوژی عرفانی خواند و گفت: علاوه بر مجموعه میراث علمی - معرفتی که از ایشان بر جای مانده، از جهت دیگر نیز می‌توانیم بگوییم که خود حضرت زهرا(س) از زوایای مختلف الگوی تمام‌عیار عرفان ناب محمدی(ص) است.

وی ادامه داد: یکی از زوایا و جنبه‌های این مطلب آن است که خود ایشان انسان کامل مکمل، حجت الهی و خلیفه الله الکبری هستند. دوم این‌که ایشان کفو علی بن ابی‌طالب امیرالمؤمنین(ع) است و این کفویت، خود نکته بسیار عمیق و دقیقی است و از همین روست که در روایت آمده است که اگر علی(ع) نبود، همتا و کفوی برای حضرت زهرا(س) نبود و بالعکس اگر حضرت زهرا(س) نبود، واقعاً کفوی برای علی بن ابی‌طالب(ع) نبود.

این محقق و پژوهشگر عرفان اسلامی اضافه کرد: دیگر آن‌که پیامبر(ص) حضرت زهرا(س) را «ام‌البیها» خطاب کرد و این تعبیر در عرفان و حکمت شیعی معنای بسیار عمیق و گسترده‌ای دارد. همچنین حدیث قدسی «یا احمد لولاک لما خلقت الافلاک و لولا علی لما خلقتک و لو فاطمه لما خلقتکما؛ ای احمد (ص) اگر تو نبودی جهان را نمی‌آفریدم و اگر علی نبود ترا نمی‌آفریدم و اگر فاطمه نبود شما را نمی‌آفریدم» خود نکات اشارتی فراوان در حوزه عرفانی دارد و حاکی از عظمت شأن آن حضرت(س) است و ما می‌توانیم به عنوان یک منبع عرفانی از آن استفاده کنیم.

وی ادامه داد: علامه حسن‌زاده آملی در «فصّ حکمة عصمتیة فی کلمة فاطمیه» نکات فراوانی از این قبیل را آورده و تفسیرها و برداشت‌های عرفانی بسیاری درباره شخصیت ایشان ارائه و آن تفاسیر را مستند به بسیاری از روایات دیگر کرده است. همچنین می‌توان به حدیثی که به نقل از امام صادق(ع) در تفسیر فرات کوفی در رابطه با شخصیت حضرت زهرا(س) آمده، اشاره کرد که ایشان را «سرّ لیلۃ القدر» معرفی کرده است. حضرت زهرا(س) بنیه و صدر محمدی(ص) و در واقع تجلی و ظهور حقیقت محمدیه(ص) است؛ حقیقت محمدیه‌ای که مخّ و مغزای عرفان اسلامی است.

شارح «رساله الولاية» علامه طباطبایی افزود: این‌که امام حسن عسکری(ع) در روایتی فرمودند که مادرمان فاطمه(س) حجت خدا بر ما بود: «حجة علی حجج الله» نکات بدیع و عمیق معرفتی و عرفانی در این کلام نهفته است. همچنین تعبیر و القابی چون «عصمت الله الکبری» برای آن حضرت(س) با تفاسیری فوق تفاسیر فلسفی و کلامی و دیگر تفسیرهای متعارف جامعه از شخصیت حضرت زهرا(س) قابل درک است.

وی خاطرنشان کرد: همچنین در عرفان شیعی مطالب فراوانی از خود حضرت زهرا(س) داریم که در رابطه با ادعیه، اذکار، نمازها، احادیث، خطبه‌ها، صحیفه فاطمیه(س)، مسند فاطمه(س) و... که از ایشان نقل شده، مشاهد می‌شوند. خوشبختانه در سال‌های اخیر این مطالب جمع‌آوری و گردآوری شده، و لذا یک میراث گرانسنگ برای مسلمانان و شیعیان بوده و نیازمند آن

است که متکلمین، محدثین، فلاسفه، مورخین، ... و هر طایفه‌ای از زوایای خودشان بر روی آن تأمل کنند.

رودگر با بیان این‌که در حوزه عرفانی نیز عارفان بزرگ می‌توانند به عنوان منبع غنی از آن بهره‌گیرند، تصریح کرد: برخی از تحلیل‌هایی که نورین نیرین و فخر شیعه و شریعت، آیت‌الله العظمی جوادی و آیت‌الله حسن‌زاده آملی نسبت به حضرت زهرا(س) دارند، خود می‌تواند الگویی برای کسانی باشد که می‌خواهند بر روی حضرت زهرا(س) کار و به عبارت دیگر فاطمه‌شناسی کنند.

وی با بیان این‌که یکی از منابع بکر عرفان اسلامی که مجهول و غریب واقع شده، خود حضرت زهرا(س) و آموزه‌هایی است که از آن حضرت بر جای مانده است، افزود: ما می‌توانیم بسیاری از مؤلفه‌ها، عناصر، مختصات و ویژگی‌های عرفانی عرفان ناب محمدی(ص)، علوی، فاطمی و مهدوی را زندگی معصومین(ع) برگیریم. این‌ها عرفان ناب را در حیات خود به منصف ظهور گذاشته‌اند و عرفان آنان، صرفاً عرفان خلوت و خلصه و مسجد و سجاده نیست و عرفانی است که سلوک و سیاست و سجاده و سنگر در آن آمیخته به هم است.

نویسنده کتاب‌های «عرفان قرآن» و «زهرة آسمان» اظهار کرد: معصومین(ع) مظاهر جمال و جلال الهی بودند و از این زاویه ما می‌توانیم در دنیای امروز آموزه‌های آنان را به عنوان محکمی برای تأویل تمام متشابهاتی که در عرصه عرفان مطرح شده‌اند، عرضه کنیم. یعنی خود حضرت زهرا(س) می‌تواند یکی از محکمت‌ها ناب عرفان اسلامی برای تأویل متشابهاتی که در این حوزه وجود دارد و در بسیاری از کتاب‌های عرفانی و صوفیانه ما نیز این مسائل به چشم می‌خورد.

وی با بیان این‌که این محکم می‌تواند تأویل‌گر بسیاری از متشابهات در این عرصه باشد، تأکید کرد: چه‌بسا ما بتوانیم از طریق شخصیت عرفانی حضرت زهرا(س) عرفان‌های کاذب و لیبرالیستی - سکولاریستی را مورد نقد و بررسی قرار دهیم. واقعاً اگر جامعه جوان ما - به‌ویژه طبقه نسوان و بانوان - که فراوان در حوزه‌های معناگرایی قرار می‌گیرند، اگر به معنای واقعی کلمه صدق و صداقت داشته باشند، به شخصیت حضرت زهرا(س) و میراث معنوی ایشان توجه خواهند کرد.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی تصریح کرد: تنها در این صورت است که آنان به غنا و استقلال علمی و معرفتی دست خواهند یافت و با روی آوردن به این صراط مستقیم سلوک الی‌الله، نیاز به دراز کردن دست احتیاج به سوی دیگران و سپس گرفتار شدن به تحریفات و انحرافات و اعوجاجات فکری و روحی نخواهند داشت.

نویسنده کتاب «زهرة آسمان» (با موضوع شخصیت عرفانی حضرت زهرا(س)) درباره این اثر گفت: این کتاب در 216 صفحه شامل مجموعه مقالاتی است که مقاله اصلی و اولی آن با عنوان زهرة آسمان به شخصیت عرفانی حضرت زهرا(س) اختصاص یافته است.

وی افزود: بخش دیگری از این کتاب مربوط به جذابیت عرفان شیعی با نگاه به شخصیت مادران ائمه(ع) است که از آن جهت نیز با توجه به این‌که حضرت زهرا(س) به عنوان ام‌الائم(ع) موسوم و موصوف هستند، مباحثی را نسبت به شخصیت ایشان از جهت عرفانی مطرح کرده‌ایم. البته این نکته نیز قابل ذکر است که ما یک مجموعه 12 دفتر با عنوان «صحیفه عرفان» منتشر کرده‌ایم که یکی از این دفاتر با عنوان «سرّ لیلۃ‌القدر» به تبیین شخصیت حضرت زهرا(س) پرداخته‌ایم.

رودگر تصریح کرد: در کتاب «زهرة آسمان» شخصیت حضرت زهرا(س) را از سه زاویه وجودشناختی، معرفت‌شناختی و جامعه‌شناختی مورد بررسی و ارزیابی قرار داده‌ایم. دو مقاله اصلی از مجموعه مقالات «زهرة آسمان» مربوط به شخصیت‌شناسی صدیقه کبری، فاطمه زهرا(س) است.